Vilkijos miestelio Š dalyje atlikti žvalgomieji tyrimai parodė, kad šioje vietovėje miestelio nebuvo iki XX a. vidurio. Tik arčiau dabartinės miestelio bažnyčios, Šaltinių gatvės V dalyje ir skvere prie poliklinikos, aptinkama XVIII-XIX a. keramikos fragmentų. Šurfuose kultūrinis sluoksnis neintensyvus. Vilkijos miestelio planuose XVIII-XIX a. šioje vietoje buvusi gyventojų dirbama žemė.

Vilkijos ŠV dalyje (Čekiškės, Lebedžių, Pergalės, Draugystės gatvių rajone) tyrimų metu šurfuose kultūrinio sluoksnio niekur nerasta, miestelis iki čia išsiplėtė tik XX a. viduryje.

Miestelio V dalyje atlikti tyrimai parodė, kad į V senamiesčio sluoksnio riba buvusi apie 100-200 metrų į V nuo Juodruvio upelio.

Intensyviausias kultūrinis sluoksnis rastas šurfe, kastame miestelio parke tarp Nemuno ir Vydūno alėjos. Čia kultūrinio sluoksnio storis siekė 1,5-1,7 m. Žemesnis kultūrinis sluoksnis pagal plokštinio koklio fragmentą ir puodų šukes datuojamas XVI a. XVI a. būdingos keramikos (puodų sienelės, puoštos lygiagrečių griovelių ornamentu) rasta ir daržuose prie Juodruvio upelio žiočių.

Žvalgymai **Kelpšų dvarvietėje,** esančioje 3 km į ŠV nuo Vilkijos, atlikti norint įsitikinti, ar tikrai čia buvęs dvaras ir kada jis įkurtas. Kultūrinio sluoksnio tyrimų metu nerasta. Pagal tyrimus galima manyti, kad pagrindinis pastatas buvęs nedidelis ir nugriautas statant žvėrelių auginimo įmonės valdybos pastatą.

Dangira Baliliūnaitė, Aleksandras Vaškelis

Kėdainių senamiesčio sklypo Didžiojoje gatvėje Nr.17 archeologiniai tyrimai

Kauno PRPI archeologai 1995 m. atliko archeologinius tyrimus sklype Kėdainiuose, Didžiojoje gatvėje Nr.17. Sklype vietoje nugriauto gamybinio cecho numatoma statyti apie 300 m^2 dydžio priestatą.

Tyrinėtas sklypas yra centrinėje Kėdainių senamiesčio dalyje. 1604 m.

Kėdainių miesto inventoriuje rašoma, kad sklype stovėjo Baltramiejaus Jaugelio Telegos namas, kuriame veikė karčema. 1624 m. sklypas atiteko jo sūnui Steponui Jaugeliui Telegai. Tai žymus Kėdainių kalvinų sinodo veikėjas, vienas iš dviejų burmistrų, religinių tekstų vertėjas į lietuvių kalbą ir poetas.

XVII a. ketvirtame dešimtmetyje vietoje medinio namo pastatytas naujas mūrinis ("Kamenica"). 1655 m. šis pastatas degė ir buvo smarkiai apgriautas. Po Stepono Telegos mirties 1667 m. sklypas parduotas. Nors savininkai ir keitėsi, iki pat XVIII a. pabaigos aktuose jis vis tiek vadinamas "Telegiškėmis".

1774 m. miesto gaisro metu namas sudegė. Po remonto jis išstovėjo iki XIX a. vidurio, nugriautas 1869 m. Prie Didžiosios gatvės per visą sklypo plotį pastatytas trijų aukštų kareivinių korpusas. Pokario metu kieme į P nuo triaukščio namo pastatytas 240 m^2 dydžio Kuro aparatūros gamyklos cechas.

Archeologiniai tyrimai ir žemės kasinio darbų priežiūra vykdyta nugriauto gamyklos cecho vietoje. Rastas 1,6-1,7 m storio kultūrinis sluoksnis, labai apardytas statant cecho sienas, klojant 1,8 m gylio pamatus tankiai stovėjusioms staklėms ir tiesiant inžinerines bei energetines komunikacijas. Jis fiksuotas tik neperkastuose tarpeliuose tarp pamatų ir nutiestų trasų.

Natūralus pirminis žemės paviršius - gelsvas priemolis. Tirtoje teritorijoje jis pasiektas vienodame lygyje, 1,6-1,7 m žemiau dabartinio paviršiaus. Virš jo susidarė 25-30 cm storio rusvai pilko juodžemio kultūrinis sluoksnis. Sluoksnyje ir nuo jo lygio kastose ūkinėse duobėse rasta XV a. datuojamų keramikos šukių. Vyrauja žiestų puodų šukės su atlenktais arba nežymiai profiliuotais pakraščiais. Jų briaunos nupjautos arba smailėjančios, peteliai puošti horizontaliomis briaunomis, bangelėmis ar įstrižomis įkartėlėmis.

Virš šio sluoksnio XVI-XVII a. pradžioje formavosi tamsus, beveik juodas, kietai suvaikščiotas gyvenamos posesijos kiemo sluoksnis. Š ploto dalyje, arčiau gatvės, jo storis 25-30 cm. Sklypo gilumoje sluoksnis suplonėja iki 12-15 cm. Sluoksnyje rasta glazūruotų indų šukių, plokštinių ir puodyninių koklių nedidelių fragmentų. Nuo šio sluoksnio paviršiaus sklypo

PR kampe pradėta mūrinio pastato statyba. Pastatas stovėjo galu į Didžiąją gatvę. Jo ilgis 19,5-20 m. Tirtame plote atsidengė tik pastato rūsio P galas. Rūsio plotis 6,5 m, iki pertvarinės sienos - 5,8 m. Už pertvaros rūsys platesnis - 7,6 m pločio. Sienų storis 70-75 cm. Jos mūrytos naudojant įvairaus dydžio akmenis ir 27,5-28,2x13,5-14,3x6,8-7,5 cm dydžio plytas. Rišimui naudotas blogos kokybės, liesas, birus kalkinis skiedinys.

Patalpos buvo perdengtos cilindriniais skliautais. Kasant rūsius iškastos žemės buvo paskleistos kieme. Virš buvusio kiemo paviršiaus fiksuotas 25-35 cm storio supiltinis priemolio, žvyro, smėlio sluoksnis. Supylimas išlygintas smulkaus smėlio sluoksneliu, virš kurio suklotas lauko akmenų grindinys. Grįstas kiemas XVII-XVIII a. buvo tvarkomas ir prižiūrimas. Virš grindinio fiksuoti tik XIX a. sluoksniai.

Senasis pastatas nugriautas ruošiantis kareivinių statybai. Prie gatvės buvusių rūsių sienos išardytos, tik nežymūs jų fragmentai įjungti į dabar stovinčio pastato sienas. Neužstatyta, tik užpilta liko 7,5 m ilgio rūsių P dalis. Pastačius kareivines, kiemas dar kartą buvo išgrįstas. Pokario metu, veikiant gamyklai, kiemas apleistas, jo paviršius pakeltas, kultūrinis sluoksnis nuolat ardomas.

Mindaugas Bertašius

Kauno senamiesčio Jėzuitų kvartalo tyrimai

1994-1995 m. tyrinėtas Kauno senamiesčio 8 kvartalo kultūrinis sluoksnis. Kvartalas yra P senamiesčio dalyje, jame stovi Perkūno namas. 1994 m. ištirtas bendras 95 m^2 plotas PV kvartalo dalyje, šiuo metu neužstatytos sporto aikštelės teritorijoje. Tirta trimis plotais. Tyrimais norėta išsiaiškinti kultūrinio sluoksnio pobūdį, patikslinti kvartalo išplanavimą posesijomis, nustatyti išlikusio gotikinio rūsio dydį (žr. ATL 1987 ir 1988 metais. V., 1989. P.127-128).

Tirtoje teritorijoje įžemio - gelsvo, rusvai geltono priesmėlio - paviršius gana lygus. Nuo XV a. virš jo susidarė 1,9-2,4 m storio kultūrinis sluoksnis. Atskirose perkasose iki 40% sluoksnio sudaro paskutinių šimtmečių